

Nytt fynd av nattskattahybrid

Annika Wuolo har gjort det andra fyndet i Sverige av hybriden mellan nattskatta och bägarnattskatta.

TEXT OCH FOTO: ANNIKA WUOLO

I floran finner man flera nattskattor, men det är bara vanlig nattskatta *Solanum nigrum* ssp. *nigrum* som är mer allmänt förekommande. Den växer framför allt i de södra delarna av landet och vill ha mycket ljus och kväve. Därför trivs den bra i radodlade grödor och har där visat sig vara ganska svårbekämpad. Det forskas en del på nattskattan för närvarande, främst i syfte att finna en effektivare bekämpningsmetod.

På senare år har en annan art, bägarnattskatta *Solanum physalifolium* blivit allt vanligare i odlingar i Skåne, och den har även börjat dyka upp längre norrut i landet. Det är botaniskt intressant men ingen önskvärd utveckling för grönsaksodlare.

Under somrarna 2002 och 2003 har jag praktiserat på växtskyddscentralen i Alnarp och har då fått följa utvecklingen av de två nattskattorna i några skånska grönsaksodlingar. Intressant i sammanhanget är att potatisbladmögel angriper bägarnattskatta, medan vanlig nattskatta är resistent. Jag fann dock några svampangripna plantor av nattskatta. Vid sökning på internet snubblade jag över upplysningen att arterna kan bilda en hybrid, men jag lyckades inte hitta någon beskrivning av den. För att få utrett om de angripna plantorna var hybrider kontaktade

Hybriden mellan nattskatta och bägarnattskatta har svarta bär liksom nattskattan, men de är mycket små och innehåller få eller inga frön. Fodret är svagt klocklikt, vilket visar inslaget av bägarnattskatta.

The hybrid *Solanum nigrum* × *S. physalifolium* has black berries like *S. nigrum*, but they are very small and contains no or just a few seeds.

jag Thomas Karlsson på Naturhistoriska Riksmuseet. Han skickade kopior av ett par artiklar i tidskriften *Watsonia*, där hybriderna fanns beskrivna (Leslie 1978, Edmonds 1981). Jag kunde då konstatera att de angripna plantor jag hittat i fälten inte var hybriderna.

Här bör nämnas att bägarnattskatta har varit sammanblandad med en nära släkting, klibbnattskatta *Solanum sarrachoides* (som endast förekommer som en mycket sällsynt tillfällig gäst hos oss). I de båda citerade uppsatserna kallas därför bägarnattskattan oriktigt för *S. sarrachoides*. Skillnaderna mellan de båda arterna utreddes noggrant av Edmonds (1986).

Under ett av sensommarens besök i ett fält med rika bestånd av båda arterna vid Stockholmsgården i Valleberga socken i sydöstra Skåne fick jag ögonen på tre plantor, som var betydligt större och mer rikblommade än de omgivande nattskattorna. Ovanligt högresta nattskattor, var första tanken – men nej, bladen var bägarnattskattans. Å andra sidan var bären svarta som hos nattskatta, inte mörkgröna som hos bägarnattskatta. De var väldigt små

Kronbladen hos hybriden kan ha ljust lila inslag.
The petals of the hybrid *Solanum nigrum* × *S. physalifolium* can have a light purplish tinge.

och nästan alla föll av utan att växa färdigt ... kunde detta faktiskt vara hybriden? En av plantorna fick följa med till kontoret och jämfördes med beskrivningarna i litteraturen. Det mesta verkade stämma, bortsett från att bladen var helbräddade. Dock kan bägarnattskattan ha helbräddade blad (i stället för grovtandade, vilket är vanligast), och i detta fält hade bägarnattskattorna övervägande helbräddade blad.

För att få säkert besked skickade jag delar av plantan till Thomas Karlsson på Riksmuseet. Han kunde fastställa att blommorna saknade livsdugligt pollen. I ett av de mycket få utvecklade bären fann han två stenceller (små hårda glasartade kroppar inne i bäret nära toppen). Sådana är utmärkande för bägarnattskatta, medan de alltid saknas hos nattskatta. Andra egenskaper som påminde om bägarnattskatta var det starka lila inslaget i blommorna och det tillväxande fodret. En tydlig skillnad mot bägarnattskatta var att plantan saknade glandelhår.

På grund av att plantan kombinerade karaktärer från de tänkta föräldrarna och dessutom uppenbarligen var steril ansåg Thomas att detta med stor sannolikhet var hybriden. Växtdelarna finns nu bevarade i Riksmuseets herbarium.

Hybriderna är funnen en gång tidigare i vårt land, nämligen vid Flygeltofta i Saxtorp socken i Skåne år 1958, av den skarpögde växtförädlaren och fältbotanisten Arvid Nilsson, Landskrona

(Edmonds 1986). På Brittiska öarna har den visat sig vara relativt ofta förekommande (Stace 1991). Den som vill försöka finna hybriderna kan med fördel leta i kanterna av radodlade grödor på lätta jordar, där båda arterna tycks trivas bra. Det finns goda tillfällen, åtminstone så länge effektiva bekämpningsmedel mot nattskattorna saknas.

- Stort tack till Thomas Karlsson som granskat och bearbetat texten.

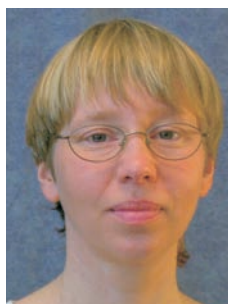
Citerad litteratur

- Edmonds, J. M. 1981. The artificial synthesis of *Solanum* × *procurrens* Leslie (*S. nigrum* L. × *S. sarrachoides* Sendtn.). – *Watsonia* 13: 203–207.
- Edmonds, J. M. 1986. Biosystematics of *Solanum sarrachoides* Sendtn. and *S. physalifolium* Rusby (*S. nitidibaccatum* Bitter). – *Bot. J. Linn. Soc.* 92: 1–38.
- Leslie, A. C. 1978. The occurrence of *Solanum nigrum* L. × *S. sarrachoides* Sendtn. in Britain. – *Watsonia* 12: 29–32.
- Stace, C. 1991. *New flora of the British Isles*. – Cambridge Univ. Press, Cambridge.

ABSTRACT

Wuolo, A. 2005. Nytt fynd av nattskattahybrid. [*Solanum nigrum* × *S. physalifolium* found in Sweden.] – *Svensk Bot. Tidskr.* 99: 21–22. Uppsala. ISSN 0039-646X.

The second Swedish find of *Solanum nigrum* × *S. physalifolium* was made in 2003 in Valleberga in southeastern Skåne, southernmost Sweden.

Annika Wuolo tog examen från hortonomprogrammet vid SLU, Alnarp under hösten 2004. Hon inriktade sig främst på kurser inom växtskydd respektive lignoser, och praktiserar för närvarande på ett

trädvårdsföretag.

Adress: Vålarödsvägen 2C, 241 39 Eslöv
E-post: annika.wuolo@ktv.eboab.se